

Förändringar i utskottens beredningsområden

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 2 december 2004 berett bl.a. socialförsäkringsutskottet tillfälle att yttra sig över motionsyrkanden om förändringar i utskottens beredningsområden.

Motionerna

I motion 2003/04:Sf396 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) yrkande 16 begärs att migrationspolitiken flyttas till arbetsmarknadsutskottet. Motionärerna, som framhåller arbetslivets betydelse för integration, anser att en överföring av migrationsfrågorna till arbetsmarknadsutskottet skulle ge en tydlig signal om att invandrarna ses som en värdefull resurs, inte en belastning.

I motion 2004/05:K238 av Sten Tolgfors (m) begärs i yrkande 1 att frågor rörande asylpolitik förs över till utrikesutskottet. Enligt motionären är asylpolitiken en del av utrikespolitiken och bör hanteras med frågor om EU:s utrikes relationer m.m. I yrkande 2 begärs att frågor om integrationspolitik förs över till arbetsmarknadsutskottet för att understryka att arbete är en väg in i samhället och att integrationspolitiken inte är en fråga för sig utan en del av redan etablerade politikområden.

I motion 2004/05:Sf366 av Per Westerberg m.fl. (m) yrkande 5 anges att anslaget Ombudsmannen mot etnisk diskriminering bör överföras till utgiftsområde 14 Arbetsliv. Motionärerna anser att de fyra diskrimineringsombudsmännen bör slås samman.

I motion 2004/05:So600 av Mikael Oscarsson och Dan Kihlström (kd) yrkande 3 föreslås att ett familjeutskott inrättas. Familjepolitiken är svår att få ett samlat grepp om eftersom frågorna i dag hanteras i olika utskott, t.ex. vad gäller bostadsförsörjningsstöd, barnbidrag och förskoleverksamhet.

Utskottets bedömning

De remitterade motionsyrkandena rör flera och stora delar av socialförsäkringsutskottets beredningsområde. Utskottet vill därför inledningsvis mer

allmänt beskriva sitt beredningsområde och peka på vissa faktorer som är av betydelse vid bedömningen av om delar av beredningsområdet kan flyttas till andra utskott.

Socialförsäkringsutskottet var i början av 1980-talet ett av de mindre belastade utskotten i riksdagen. I varje fall sedan början av 1990-talet har utskottet haft en mycket stor arbetsbörda, en arbetsbörda som ökat än mer till följd av det omfattande lagstiftningsarbete på migrationsområdet som pågått inom EU under senare år.

Socialförsäkringsutskottets beredningsområde omfattar i huvudsak följande delar:

1. sjukförsäkringen
2. pensionerna
3. den ekonomiska familjepolitiken
4. migrationspolitiken
5. integrationspolitiken
6. svenskt medborgarskap.

Till utskottets beredningsområde hör också fyra utgiftsområden: utgiftsområde 10 som i huvudsak gäller sjukförsäkringen, utgiftsområde 11 som gäller pensionerna, utgiftsområde 12 som gäller familjepolitiken och utgiftsområde 8 som gäller migrations- och integrationspolitiken.

De tre första delarna av beredningsområdet, också kallade socialförsäkringsområdet, uppskattas utgöra ca 50 % av utskottets arbete, migrationspolitiken beräknas utgöra 40–45 % av arbetet medan övriga frågor således utgör en mycket begränsad del.

Det kan tilläggas att utskottet numera också bereder frågor om fri rörlighet för EU-medborgare.

De olika delarna av beredningsområdet har samband med varandra, dock av olika art och av mer eller mindre omfattning. Det gäller för övrigt även i förhållande till andra utskotts beredningsområden som t.ex. arbetsmarknad, bostäder, utbildning samt ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Förutom när det gäller frågor som har samband med budgeten inom ett utgiftsområde, skulle det dock inte vara omöjligt att i riksdagen bereda sakfrågor inom en av delarna fristående från övriga delar.

Enligt de riktlinjer för migrationspolitiken som gäller fr.o.m. 1997 bör migrationspolitiken ses som en helhet, som omfattar flykting-, invandrings-, invandrar- och återvändandepolitik samt innefattas i utrikes-, säkerhets-, handels- och biståndspolitik. De frågor som bereds av socialförsäkringsutskottet handlar om t.ex. uppehållstillstånd för skyddsbehövande eller på grund av humanitära skäl, anhöriginvandring, arbetskraftsinvandring, visering, utvisning på grund av brott samt människosmuggling och andra straffbestämmelser i utlänningslagen. Hit hör även mottagande av asylsökande och asylprocessen inklusive verkställighet och förvar. Såväl internationella aspekter som EU-samarbetet ingår till stor del, men frågor som rymmer rena

utrikespolitiska hänsyn, t.ex. när det gäller motioner om visum för politiska företrädare från visst land, remitteras direkt till utrikesutskottet.

Utskottet vill framhålla nödvändigheten av att hela migrationspolitiken, i varje fall tills vidare, bereds i ett och samma utskott. Som framgått omfattar migrationsfrågorna en mycket stor del av socialförsäkringsutskottets beredningsarbete, och man måste räkna med att, oavsett var frågorna bereds, de kommer att ta mycket tid och kraft i anspråk för det ansvariga utskottet. Förutom den helhetssyn som gäller enligt riktlinjerna för migrationspolitiken, är även EU-samarbetet alltmör inriktat på en helhetssyn på migrationsfrågorna.

Integrationspolitiken är för socialförsäkringsutskottets del, som framgått, ett arbetsmässigt betydligt mindre område. Integrationsfrågor bereds även av andra utskott eftersom de generellt ingår i andra politikområden, och socialförsäkringsutskottets ansvar gäller de övergripande målen för integrationspolitiken samt därutöver i huvudsak endast åtgärder för nyanlända invandrare. Anslagen inom politikområdet Integrationspolitik utgör en del av utgiftsområde 8, som är gemensamt med migrationspolitiken. De stora utgifterna inom politikområdet utgörs av ersättningar till kommunerna för mottagandet av flyktingar m.fl. som fått uppehållstillstånd. Här finns en tydlig budgetkoppling mellan integrationspolitiken och migrationspolitiken eftersom antalet asylsökande m.fl. som beviljas uppehållstillstånd direkt påverkar utgifterna för kommunersättning. Ytterligare några anslag för integrationspolitiken har en liknande koppling till migrationspolitiken. Så länge utgiftsområdet är gemensamt – och det synes för närvarande inte vara möjligt att göra en uppdelning – är det nödvändigt att bereda socialförsäkringsutskottets del av integrationspolitiken tillsammans med migrationspolitiken. Det bör nämnas att frågor om etnisk diskriminering numera i princip helt övertagits av arbetsmarknadsutskottet. Eftersom förslaget i motion 2004/05:Sf366 att flytta anslaget avseende Diskrimineringsombudsmannens verksamhet till utgiftsområde 14 är föranlett av motionärernas önskemål att förändra ombudsmannaorganisationen, anser utskottet att Diskrimineringskommitténs förslag bör avvaktas.

Vad slutligen gäller frågor om svenskt medborgarskap, behandlas dessa i utskottet ofta tillsammans med integrationsfrågor. Så sker även inom Regeringskansliet. Det bör dock påpekas att beslut om svenskt medborgarskap fattas av Migrationsverket och följer samma instansordning som asylärenden. Medborgarskapslagstiftningen anknyter också i många avseenden till utlänningslagen.

Av det ovanstående drar utskottet slutsatsen att det för närvarande är nödvändigt att bereda migrations- och integrationspolitik samt hela utgiftsområde 8 inom ett och samma utskott. Att flytta hela detta beredningsområde till ett annat utskott skulle vara en så stor förändring av ärendefördelningen att det förutsätter en helhetsbedömning av hela utskottsorganisationen. Sambandet mellan olika politikområden bör därvid i första hand vara avgörande för hur fördelningen lämpligast bör ske. Inom ramen för en sådan lämplig fördelning är det dock en fördel om arbetsbelastningen blir relativt jämn mellan utskot-

ten. Så grundläggande frågor som utskottsindelningen bör däremot inte anpassas till variationer i arbetsbelastningen som inte kan anses relativt bestående. Sådana variationer bör i stället mötas med andra åtgärder som t.ex. omfördelningar av kansliresurser. Utskottens ökade engagemang i EU-frågor kan också visa sig komma att förändra arbetsbelastningen.

Inom Riksdagskommittén pågår för närvarande diskussioner om förändringar i utskottsindelningen och ärendefördelningen. Utskottet anser att Riksdagskommitténs fortsatta överväganden bör avvaktas.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Sf396 yrkande 16, 2004/05:K238 och 2004/05:Sf366 yrkande 5. Enligt utskottets mening är det inte lämpligt att inrätta ett särskilt familjeutskott, och utskottet avstyrker även motion 2004/05:So600 yrkande 3.

Stockholm den 1 februari 2005

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Anita Jönsson (s), Bo Könberg (fp), Mona Berglund Nilsson (s), Ulla Hoffmann (v), Lennart Klockare (s), Anita Sidén (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Göte Wahlström (s), Anna Lilliehöök (m), Yilmaz Kerimo (s), Mona Jönsson (mp), Kurt Kvarnström (s) och Anne-Marie Pålsson (m).

Avvikande meningar

1. Sven Brus (kd), Bo Könberg (fp), Anita Sidén (m), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Anna Lilliehöök (m) och Anne-Marie Pålsson (m) anser:

Vi anser att de fyra diskrimineringsombudsmännen bör slå samman till en ombudsman och att anslagen därför bör sammanföras till ett utgiftsområde. Vi tillstyrker därmed i huvudsak motion 2004/05:Sf366 yrkande 5.

2. Bo Könberg (fp), Linnéa Darell (fp) och Birgitta Carlsson (c) anser:

Dagens system för mottagande av nyanlända flyktingar leder till bidragsberoende. I stället bör asylsökande och nyanlända invandrare uppmuntras till sysselsättning. Deltagande i arbetslivet är viktigt för integrationen.

Migrations- och integrationsfrågorna inklusive utgiftsområde 8 bör därför föras över till arbetsmarknadsutskottet. Det ger en tydlig signal att invandrarerna ses som en värdefull resurs. Dessutom är arbetsmarknadsutskottet, som tidigare haft hand om dessa frågor, mindre belastat än socialförsäkringsutskottet.

Vi tillstyrker därmed motion 2003/04:Sf396 yrkande 16, som skall uppfattas avse såväl migrations- som integrationspolitiken. Därmed tillgodoses även motion 2004/05:K238 yrkande 2.

Särskilt yttrande

Mona Jönsson (mp) anser:

Jag anser att det vid överväganden om arbetsfördelningen mellan utskotten är viktigt att beakta helhetssynen i arbetet mot ohälsan. Det gäller bl.a. ansvarsområden som sjukskrivningar som behandlas i socialförsäkringsutskottet och arbetsmiljöarbete och närliggande områden som behandlas i arbetsmarknadsutskottet.